

ÍNDIX

ABREVIATURES	15
PRESENTACIÓ	21
CAPÍTOL 1. EL DRET DE FAMÍLIA	23
1. LA CONSTITUCIÓ ESPANYOLA DE 1978 I LA FAMÍLIA	23
2. L'HETEROGENEÏTAT DEL FET FAMILIAR	28
3. EL DRET DE FAMÍLIA: LA SEVA PRESENTACIÓ LEGAL, LES MATÈRIES QUE COMPREN I EL DRET APLICABLE	31
4. EL DRET DE FAMÍLIA I EL NEGOCI JURÍDIC FAMILIAR	35
CAPÍTOL 2. EL SISTEMA MATRIMONIAL	37
1. EL SISTEMA MATRIMONIAL	37
2. L'EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL SISTEMA MATRIMONIAL ESPANYOL	39
3. EL SISTEMA MATRIMONIAL VIGENT	46
3.1. La pluralitat de formes de matrimoni en la Constitució espanyola de 1978	46
3.2. La competència de l'Estat sobre les <i>formes</i> del matrimoni	47
3.3. Les formes matrimonials eficaces segons el Codi civil espanyol	47
3.3.1. La forma matrimonial estatal	48
A. <i>La modalitat ordinària de celebració del matrimoni</i>	49
B. <i>Les modalitats extraordinàries de celebració del matrimoni</i>	52
3.3.2. Les altres formes reconegudes	53
A. <i>Les formes religioses</i>	53
B. <i>La forma establerta per la llei personal o per la lex loci</i>	58

CAPÍTOL 3. LES DISPOSICIONS COMUNES A TOTES LES FORMES DE MATRIMONI	59
1. EL CONSENTIMENT MATRIMONIAL	59
1.1. El principi de llibertat. La promesa de matrimoni	61
1.2. El caràcter personalíssim. El matrimoni per poder.	65
1.3. El caràcter <i>pur</i> del consentiment matrimonial.	66
2. LA CAPACITAT MATRIMONIAL	66
2.1. Les incapacitats: incapacitats absolutes i incapacitats relatives	68
2.2. La dispensa	69
3. LA CONSTÀNCIA REGISTRAL DEL MATRIMONI	72
CAPÍTOL 4. ELS EFECTES LEGALS DEL MATRIMONI	73
1. ELS EFECTES PERSONALS.	73
2. ELS EFECTES PATRIMONIALS ENTRE VIUS	75
2.1. El règim econòmic matrimonial	75
2.2. Les despeses familiars	86
2.2.1. Concepte	87
2.2.2. Legitimació per a atendre les despeses familiars	89
2.2.3. Règim de contribució al finançament de les despeses familiars	90
2.2.4. La responsabilitat pels deutes contrets per atendre les despeses familiars.	91
2.3. La disposició de l'habitatge familiar o dels mobles d'ús ordinari	94
3. ELS EFECTES PATRIMONIALS DE LA DISSOLUCIÓ DEL MATRIMONI PER MORT D'UN DELS CÒNJUGES: ELS DRETS VIDUALS.	102
3.1. El dret al parament de l'habitatge	103
3.2. L'any de viduïtat	104
CAPÍTOL 5. ELS NEGOCIS ENTRE CÒNJUGES, ELS NEGOCIS PER RAÓ DE MATRIMONI I LES ADQUISICIONS AMB PACTE DE SUPERVIVÈNCIA	111
1. EL PRINCIPI DE LLIBERTAT NEGOCIAL I LA PRESUMPCIÓ DE GRATUÏTAT DE LES TRANSMISSIONS ENTRE CÒNJUGES	112
2. DECLARACIÓ D'INSOLVÈNCIA I EMBARGAMENT DE COMPTES INDISTINTS	115
2.1. La presumpció de donació	116
2.2. Els comptes indistints	119
3. ELS NEGOCIS JURÍDICS PER RAÓ DE MATRIMONI	120
3.1. Els capítols matrimonials	121
3.2. Els pactes en previsió de crisi de parella	128
3.3. Les donacions per raó de matrimoni	136
4. LES ADQUISICIONS ONEROSSES AMB PACTE DE SUPERVIVÈNCIA.	140
CAPÍTOL 6. ELS RÈGIMS ECONÒMICS MATRIMONIALS EN PARTICULAR	145
1. EL RÈGIM DE SEPARACIÓ DE BÉNS.	145
1.1. Configuració	145
1.2. Els béns propis: dubtes sobre la titularitat	146
1.3. L'extinció del règim: la compensació econòmica per raó de treball	148
1.4. La divisió dels béns en comunitat ordinària indivisa	154

2.	EL RÈGIM DE PARTICIPACIÓ EN ELS GUANYES	156
2.1.	Els efectes durant la vigència del règim	157
2.2.	L'extinció del règim	158
2.2.1.	Les causes d'extinció	158
2.2.2.	La liquidació del règim.	159
2.2.3.	El pagament del crèdit de participació	164
3.	EL RÈGIM DE COMUNITAT DE BÉNS.	168
3.1.	Configuració: la comunitat sobre el patrimoni comú. El caràcter	169
3.2.	L'evolució del règim de comunitat de béns en el Dret civil català: el canvi de model	169
3.3.	Els patrimonis privatis i el patrimoni comú	170
3.3.1.	Els béns comuns. L'administració i la disposició	170
3.3.2.	Els béns privatis. El règim.	175
3.4.	Béns comuns i despeses familiars: finançament i responsabilitat.	179
3.5.	L'extinció del règim i la divisió dels béns comuns	180
3.5.1.	L'extinció del règim	180
3.5.2.	La determinació i la valoració dels béns comuns	182
3.5.3.	La divisió dels béns comuns	183
4.	ALTRES RÈGIMS ECONÒMICS MATRIMONIALS.	188

CAPÍTOL 7. LA NUL·LITAT, LA SEPARACIÓ I LA DISSOLUCIÓ

	MATRIMONIALS I ELS SEUS EFECTES	193
1.	LA NUL·LITAT DEL MATRIMONI.	193
1.1.	Les causes de nul·litat	196
1.2.	L'acció de nul·litat	198
1.3.	La convalidació del matrimoni nul	198
2.	LA SEPARACIÓ LEGAL, LA SEPARACIÓ DE FET I LA DISSOLUCIÓ DEL MATRIMONI	204
2.1.	La separació legal i la separació de fet	207
2.1.1.	La separació legal	207
2.1.2.	La separació de fet.	208
2.2.	La dissolució del matrimoni. Especial consideració del divorci	209
3.	ELS EFECTES DE LA NUL·LITAT, LA SEPARACIÓ I EL DIVORCI.	213
3.1.	Els efectes en general	214
3.2.1.	La cura dels fills	223
3.2.2.	L'atribució o la distribució de l'ús de l'habitatge familiar	226
3.2.3.	La prestació compensatòria	234

CAPÍTOL 8. LES CONVIVÈNCIES NO MATRIMONIALS 239

1.	LA CONVIVÈNCIA EN PARELLA ESTABLE	239
1.1.	Concepte i constitució	241
1.2.	Requisits personals	244
1.3.	El règim jurídic durant la convivència	247
1.4.	L'extinció de la parella estable.	249
1.4.1.	Les causes d'extinció	249
1.4.2.	Els efectes de l'extinció	251
	A) <i>Exercici de la guarda dels fills menors i relacions personals</i>	252

B) Atribució o distribució de l'ús de l'habitatge familiar	252
C) Compensació econòmica per raó de treball. Prestació alimentària	253
D) Els efectes de l'extinció de la parella per mort d'un dels convivents	255
2. LES RELACIONS CONVIVENCIALS D'AJUDA MÚTUA	256
2.1. Les «altres relacions convivencials»	256
2.2. Concepte i requisits	257
2.3. Règim jurídic	260
2.3.1. Efectes durant la convivència	260
2.3.2. Causes i efectes de l'extinció de la relació	261
CAPÍTOL 9. LA FILIACIÓ	267
1. CONCEPTE, CLASSES I EFECTES COMUNS	267
2. LA FILIACIÓ PER NATURALESA	269
2.1. La filiació matrimonial i la no matrimonial	273
2.2. La determinació legal de la filiació	274
2.2.1. La determinació de la maternitat	274
2.2.2. La determinació de la paternitat matrimonial	275
2.2.3. La determinació de la filiació no matrimonial	276
A) El reconeixement	277
B) Resolució dictada en un expedient tramitat d'acord amb la legislació del RC	279
C) Sentència judicial ferma	279
D) La presumpció de paternitat no matrimonial	280
2.2.4. Els supòsits de naixement a conseqüència de fecundació assistida	280
A) Fecundació assistida practicada en vida	281
B) Fecundació assistida practicada post mortem	282
2.3. Les accions de filiació	283
2.3.1. Les accions de reclamació de la filiació	284
2.3.2. Les accions d'impugnació de la filiació	285
2.4. L'eficàcia limitada de la filiació	287
3. LA FILIACIÓ ADOPTIVA	298
3.1. L'equiparació legal a la filiació per naturalesa	299
3.2. Els subjectes de l'adopció	300
3.2.1. L'adoptant o adoptants	300
A) Capacitat	301
B) Catorze anys de diferència	301
C) Prohibicions per a adoptar	302
3.2.2. L'adoptat	302
A) Menors que poden ser adoptats	303
B) L'adopció de majors d'edat i d'emancipats	305
3.3. La constitució de l'adopció	305
3.3.1. L'expedient d'adopció	305
3.3.2. La mort de l'adoptant abans de constituir-se l'adopció	307
3.4. Els efectes específics de la filiació adoptiva	308
3.5. El dret a la informació sobre el propi origen i l'obligació d'informar el fill adoptat sobre l'adopció	309
3.6. L'extinció de l'adopció	310

CAPÍTOL 10. EL PARENTIU.	315
1. LES CLASSES DE PARENTIU: PER CONSANGUINITAT, PER ADOPCIÓ I PER AFINITAT.	315
2. EL CÒMPUT DEL PARENTIU	317
3. ELS EFECTES JURÍDICS DEL PARENTIU. CONSIDERACIÓ ESPECIAL DELS ALIMENTS D'ORIGEN FAMILIAR.	318
3.1. Els aliments d'origen familiar i els aliments institucionals	322
3.2. Els aliments d'origen familiar	323
3.2.1. El fonament i l'àmbit subjectiu	323
3.2.2. L'obligació d'aliments	324
A) <i>La situació de necessitat i la reclamació. La legitimació activa</i>	324
B) <i>El contingut.</i>	325
C) <i>Els subjectes obligats: els criteris de preferència</i>	326
D) <i>La quantia</i>	328
E) <i>Les modalitats de compliment i les garanties.</i>	329
F) <i>La prestació d'aliments per un tercer</i>	330
G) <i>L'extinció</i>	330
BIBLIOGRAFIA.	337
OBRES GENERALS.	337
BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA	339

PRESENTACIÓ

Aquest llibre és un *manual de teoria i casos* per a l'estudi del Dret de família vigent i aplicable a Catalunya.

Té com a precedent el nostre *Dret de successions. Teoria i casos* (1a ed., 2018; 2a ed. 2020), amb el que comparteix motivació i manera de fer.

L'objectiu principal és facilitar una eina idònia per a l'assimilació i l'aprenentatge profitosos del Dret de família, considerant l'atenció que li dediquen els Plans d'estudi dels Graus en Dret.

L'objecte d'estudi és el Títol tercer del llibre segon del Codi civil de Catalunya, així com la legislació estatal pel que fa a les matèries de Dret de família sobre les que l'Estat té competència exclusiva o sobre les que la Generalitat de Catalunya no ha desenvolupat la seva competència legislativa.

Aquest manual combina teoria i pràctica. El plantejament de casos precedeix l'exposició teòrica de la matèria que, al seu torn, va seguida dels comentaris relatius a les distintes qüestions que suggereixen els casos, els quals no es pretenen resoldre de manera incontrovertible. Si escau, aquests comentaris incorporen referències jurisprudencials, que es presenten plenament contextualitzades dins l'explicació; per facilitar l'agilitat i el dinamisme d'aquest sistema, no s'hi afegeixen cites doctrinals.

Els tres autors som professors de Dret civil de la Universitat de Barcelona i participem en el Seminari setmanal que es du a terme sota el magisteri del Dr. Ferran Badosa Coll. És precisament ell qui ens ha guiat des de l'inici de la nostra carrera acadèmica, en la que hem pogut comptar també amb l'acompanyament i el suport de la seva important escola i família universitària. L'obra beu, doncs, de la manera de fer que ens han transmès i que compartim tots els seus integrants.

Aquesta segona edició té en compte els canvis que ha comportat la completa entrada en vigor de la LRC 2011, que en matèria de família afecten especialment la celebració del matrimoni, però també tots aquells altres àmbits que entren en contacte amb el Registre Civil. Així mateix, també es tenen en consideració

Abreviatures

modificacions introduïdes per la Llei estatal 8/2021, de 2 de juny, «por la que se reforma la legislación civil y procesal para el apoyo a las personas con discapacidad en el ejercicio de su capacidad jurídica». Finalment, s'ha aprofitat per incorporar la jurisprudència més recent.

Lidia Arnau Raventós
M. Esperança Ginebra Molins
Jaume Tarabal Bosch

Anoia, Osona i Vallès Oriental, agost de 2021